

İNSAN VE SAĞLIK

Doç. Dr. Ferda Şenel
f.senel@excite.com

Beta Enfeksiyonları

Kış aylarının gelmesiyle birlikte solunum yolu enfeksiyonlarında artış görülüyor. Üst solunum yolu enfeksiyonlarına çoğunlukla virüsle yol açsa da, bazı bakteriler boğazda iltihaba sebep olabiliyor. Genel olarak "beta" adıyla bilinen A gurubu Beta Hemolitik Streptokok mikrobi, boğaz enfeksiyonlarına yol açan bakterilerin başında geliyor. Bu mikrop, toplumun yaklaşık % 20 sinin boğazında herhangi bir şikayete sebep olmadan bulunuyor ve bu kişilere taşıyıcı deniliyor. Beta mikrobi kişiden kişiye, temas, öpüşme

veya gıdalar aracılığıyla bulaşıyor. Kreş, yuva, okul gibi kalabalık ortamlar bulaşmayı kolaylaştırıyor. Beta farenjit'i denilen boğaz enfeksiyonu genellikle 3-15 yaş arası çocuklarda görülüyor. Çocuklardaki farenjitlerin % 40'ı ve erişkinlerdeki farenjitlerin % 10'u beta mikrobuna bağlı oluyor. Hastalığın kuluçka süresi, yani mikrobun vücuda girmesiyle hastalık oluşma arasında geçen süre 7-10 gün arasında. Hastalık, ani başlayan boğaz ağrısı, yüksek ateş, baş ağrısı, bulantı ve karın ağrısı ile seyrediyor. Muayenede boğazda kızarıklık ve akıntı görülüyor. Badem-

cikler şişiyor, üzerlerinde beyaz-sarı iltihap odakları oluşuyor ve lenf bezleri büyüyor. Bu durum, yutkunma güçlüğüne ve iştahsızlığa yol açıyor. Teşhis, muayene ve boğaz kültürü sayesinde konuluyor. Bazı kan tetkikleri de beta enfeksiyonlarında oldukça yararlı. ASO (Anti-Streptolizin O antikor) ve CRP (C-Reaktif Protein) denilen tetkikler Streptokok enfeksiyonlarının belirlenmesinde kullanılıyor. Beta boğaz enfeksiyonunun tedavisinde, 10 gün süreyle penisilin grubu bir antibiyotik veriliyor. Beta farenjiti, uygun şekilde tedavi edilmediğinde, sinüzit, orta kulak iltihabı, boğaz apsesi, menenjit, kalp zarı iltihabı, zatüre gibi tehlikeli hastalıklara sebep olabiliyor. Ek olarak, beta mikrobi, kızıl, cilt iltihabı ve şok tablosuna kadar değişen birçok hastalığa yol açabiliyor.

Kızıl hastalığı, A gurubu Beta Hemolitik Streptokok'ların bazı alt gruplarının salgıladığı maddelere karşı vücutta oluşan hassasiyet sonucu ortaya çıkıyor. Kızıl, farenjit ile beraber başlıyor. İlk olarak göğüs bölgesinde başlayıp daha sonra tüm vücuda yayılan döküntüler görülüyor. Döküntüler, basmakla solan kırmızı kabarıklıklar şeklinde oluyor ve deri zımpara kağıdına benziyor. Dilde çi-

lek gibi kırmızı ve benekli bir görünüm oluşuyor. Kızıl hastalığının tedavisinde, boğaz enfeksiyonunun tedavisinde olduğu gibi penisilin grubu bir antibiyotik kullanılıyor. Ateşin düşmesiyle birlikte el ve parmak derilerinde soyulmalar başlar. Kızıl genellikle herhangi bir hasar bırakmadan tedaviyle iyileşiyor.

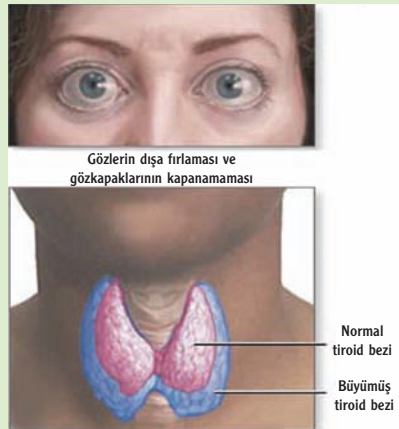
Beta mikroplarının küçük parçacıkları ve bunlara karşı vücutta oluşan antikorlar bazı organlara zarar verebiliyor. Uygun tedavi yapılmayan beta farenjitinden 3-4 hafta sonra ortaya çıkan romatizmal ateş, beta mikrobunun yol açtığı en ciddi sorunlardan birisi. romatizmal ateş, beta farenjiti geçirenlerin %3'ünde görülüyor. Hastalık, eklemlerde ağrı ve şişmelere, ciltte kızarıklıklara, istem dışı hareketlere, ve kalp kapaklarında hasarlara neden oluyor. Çoğunlukla tedavisiz kalsın da kalp hasarı kalıcı olabiliyor. Kalp romatizması da denilen romatizmal ateş, ağır kalp kapağı hasarları ve kalp yetmezliğine yol açabiliyor.

Beta'ya karşı oluşan antikorlar böbreklere de zarar verebiliyor. Antikorlar, böbrek hücrelerine gidip hasara yol açıyor ve böbreğin süzme işlevini bozuyor. Glomerulonefrit denilen bu hastalık, beta farenjiti veya cilt iltihaplarından yaklaşık 1 ay sonra başlıyor. Gözlerin etrafında ve vücutta şişme, kanlı idrar, yüksek tansiyon, nefritin ilk belirtileri arasında sayılıyor. Tedavide yatak istirahati ve gerekirse diyaliz uygulanıyor. Hastalık % 95 oranında hiç bir iz bırakmadan kayboluyor fakat % 5 hastada hastalık kalıcı böbrek hasarına ve böbrek yetmezliğine neden oluyor. Bu nedenle beta enfeksiyonlarının erken teşhisi ve uygun tedavisi hayati önem taşıyor.

Graves Hastalığı (Zehirli Guatr)

Boynun ön tarafında, gırtlığın (larinks) hemen önünde bulunan tiroid, yaklaşık 15-25 gram ağırlığında olan bir iç salgı bezi. Guatr hastalıkları, tiroid bezinin çalışmasındaki bozulma sonucu ortaya çıkıyor. Bu hastalıklar arasında en tehlikeli olanlardan birisi de, halk arasında zehirli guatr olarak bilinen Graves hastalığı. Bu hastalıkta, tiroid bezi aşırı miktarda tiroid hormonu salgılıyor. Kandaki yüksek tiroid seviyesi çeşitli şikayetlere yol açıyor. Aşırı sinirlilik, fazla iştaha rağmen kilo kaybı, aşırı terleme, ellerde titreme, kaslarda güçsüzlük, sık dışkılama, sık idrara çıkma, adet düzensizliği, kırsılık, çarpıntı ve gözlerde eksoftalmi (göz-

lerin dışı fırlaması ve gözkapaklarının kapanamaması) Graves hastalığının belirtileri arasında. Muayenede tiroid bezi simetrik olarak, hafif yada orta derecede büyük ola-

rak ele geliyor. Kanda yüksek T3 ve T4 düzeyleri Graves hastalığının önemli bulguları olarak kabul ediliyor. Teşhiste diğer yardımcı tetkikler ise tiroid sintigrafisi ve ultrasonografisi. Graves hastalığının tedavisinde, tiroid hormonlarının seviyesini düşüren anti-tiroid ilaçlar, radyoaktif iyot tedavisi veya cerrahi yöntem uygulanıyor. Radyoaktif iyot ağız yoluyla alındıktan sonra mide ve bağırsak sisteminden emilerek, tiroid hücreleri tarafından tutuluyor. Tiroid bezinde tutuluran radyoaktivite, hücrelerin işlevini engelleyerek büyüme yeteneklerini köreltiliyor. Vücuttaki diğer organların iyotu yakalama yeteneği olmadığı için, bunlar radyoaktiviteden etkilenip zarar görmüyor. İlaç veya radyoaktif iyot tedavisine cevap vermeyen hastalarda cerrahi yöntem uygulanıyor.